

ІСТОРИЧНА БІОГРАФІСТИКА

УДК 94(477.8) "19": 347.9.

**АДВОКАТ ЛЕВ БАЧИНСЬКИЙ:
ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЧНОГО ПОРТРЕТА**

Степан КОБУТА, Ганна ПАСКА

*ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника",
кафедра історії України і методики викладання історії,
вул. Шевченка, 57, 76018, Івано-Франківськ, Україна
e-mail: step-ko@i.ua
DOI gal.31.126-135*

У статті уточнена професійна складова біографії відомого українського адвоката, громадсько-політичного і державного діяча Лева Бачинського (1872–1930). Зверталася увага на чинники вибору ним юридичної освіти, етапи практичної роботи як адвокатського здобувача і самостійного адвоката, його участь в громадському житті українців Східної Галичини, депутатську і державотворчу діяльність. Подано характеристику його професійного рівня, участі в процесі підготовки молодих українських правників, у діяльності Союзу українських адвокатів. Наведені у статті біографічні дані розширюють знання про професійну сторону діяльності адвоката Л. Бачинського.

Ключові слова: адвокатура, Л. Бачинський, громадсько-політичний діяч, ЗУНР, парламентський депутат, правозахисник, Українська радикальна партія.

Лев Бачинський належав до кола чільних українських громадсько-політичних діячів Східної Галичини першої третини ХХ століття завдяки своїй політичній діяльності та участі в державотворчих процесах періоду Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). У інформаційно-біографічних статтях енциклопедичного, довідкового, наукового характеру саме його політична діяльність – участь у радикальному русі, праця в Українській радикальній партії (УРП), керівництво нею в австрійській та польській період, депутатська робота в австрійському парламенті і польському сеймі, є основними складовими його біограм¹. Подібні характеристики життєвого шляху, де акцентована увага на громадській, політичній, публіцистичній сферах роботи Л. Бачинського, подали у своїх працях ряд сучасних дослідників². Однак, поза увагою, або ж достатньо побіжно у більшості дослідницьких робіт відображено професійну адвокатську діяльність Л. Бачинського, котрій він присвятив своє свідоме життя, і яка упродовж трьох десятків років була основним його родом занять і доходів. Тож дана стаття спрямована на розкриття професійної складової життєпису одного з провідних українських адвокатів Східної Галичини початку ХХ ст.

Основними джерелами для реконструкції професійної складової біографії діяча стала його рукописна автобіографія, що зберігається у фондах Центрального державного історичного

¹ Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848–1939 рр. Івано-Франківськ, 1996 ; Бачинський М. С. Бачинський Левко Васильович. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=41358 (дата звернення: 11.08.2018) ; Д-р Лев Бачинський. *Історичні постаті Галичини XIX–XX ст.* Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1961. С. 208–213; Шкраб'юк П. В. Бачинський Лев Васильович. *Енциклопедія історії України*. Т. 1 : А-В / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 2003. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Bachynskuj_L (дата звернення: 11.08.2018).

² Гловацький І. Українські адвокати Східної Галичини у світлі архівних джерел і некрологів 1800–1943 рр. Видання друге, доповнене. Львів : Ліга-Прес, 2014 ; Паска Г. Лев Бачинський: творець української соборності. Івано-Франківськ : Фоліант, 2018; Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця XIX – першої половини ХХ ст. Кн. 1. Київ : ЮСТИНІАН, 2014 ; Погребенник Ф. Левко Бачинський. Коломия : Вік, 1994.

архіву України у м. Львові, опублікована автобіографія у партійному органі “Громадський голос”, матеріали опублікованих збірників документів, спогадів і матеріалів його соратників і сучасників³.

Лев Васильович Бачинський народився 14 липня 1872 р. в с. Серафинці Городенківського повіту провінції Королівство Галичини і Лодомерії Австро-Угорської імперії у родині сільського учителя. Початкову освіту здобув у місцевій школі, після чого упродовж 1883–1891 рр. навчався у Коломийській гімназії. Саме навчання у м. Коломия, тогочасному українському культурному і громадсько-політичному центру Покуття (південно-східних земель Східної Галичини), сприяло формуванню його життєвих і світоглядних позицій, кристалізації політичних поглядів.

Під час навчання Л. Бачинський зійшовся із гімназистами В. Стефаніком і Л. Мартовичем (відомими пізніше українськими літераторами), разом входили до таємного гімназійного гуртка: читали твори українських письменників, формували власну бібліотеку, де Л. Бачинський був бібліотекарем, поширювали радикальну літературу серед селян навколишніх сіл. Це була перша практика його громадської участі, у якій формувалися навички спілкування із людьми різного соціального походження, пізнавався тогочасний соціально-економічний і політичний стан українського населення. Значний вплив на юнака справив гімназійний учитель, один із засновників радикального руху на Покутті Р. Яросевич: “В гімназії під впливом свого учителя Д-ра Романа Яросевича, що учив у IV і V класі української мови, я став радикалом”⁴. Серед провідних коломиєських діячів Русько-Української радикальної партії (РУРП), з котрими тісно спілкувався Л. Бачинський, були також коломиєський адвокат С. Данилович, громадський діяч і організатор економічних товариств “Народна спілка” І. Герасимович. Саме вони, а також твори провідників радикального руху І. Франка та М. Павлика, визначили політичні симпатії гімназиста: “виховувався, глядячи на працю основників Радикальної Партії, Павлика і Франка, що о голоді й холоді працювали для партії”⁵. По цьому ж шляху пішли і його гімназійні товариші, ставши соратниками у розвитку радикального руху на Покутті.

Після закінчення гімназії у 1891 р. Л. Бачинський продовжив навчання, вступивши на юридичний факультет Чернівецького університету. У своїй автобіографії він не пояснив спонукальних причин вибору професії, але з огляду на тогочасні тенденції в освітньому середовищі української молоді, правничий фах ставав одним із популярних видів професійної діяльності. Як виходець із родини світського інтелігента, носій радикальних політичних поглядів, Л. Бачинський відкидав перспективу здобуття теологічної освіти. Загострене почуття справедливості і твердість характеру, про що відзначали його гімназійні товариші, зокрема В. Стефанік, вказували на якості, котрі були притаманні представникам юридичного фаху.

Зростання популярності юридичного фаху серед галицьких українців наприкінці XIX ст. мало певні об’єктивні причини. Розвиток імперії потребував більше освічених людей, особливо в державному й адміністративному апаратах. У переважній більшості посади займали австрійці й поляки, але поступово на повітовому рівні частина низових посад у старостах формувалася з русинів-українців. Однією з сприятливих умов прийняття на державну службу була юридична освіта. Ось як подібну перспективу описував відомий український адвокат А. Чайковський, згадуючи власні мотиви вибору правничого фаху: “Я жив тоді загальною ідеологією, що найбільше щастя для рутенця (українця. – Авт.) – скінчити університет і вчепитися обіруч цісар-

³ Автобіографія члена, віце-президента галицького української національної ради Бачинського Лева. ЦДАЛ України (Центральний державний історичний архів України у Львові). Ф. 309 Наукове товариство ім. Шевченка м. Львів. Оп. 1. Спр. 2177. 9 арк.; Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини / ред. Б. Кравціва. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975; Городенщина. Історико-мемуарний збірник / ред. М. Г. Марунчак. Нью-Йорк; Торонто; Вінніпег, 1978; Життя і діяльність т. Льва Бачинського. Громадський голос. 1930. 19 квітня; Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів. Львів: Видавництво САУ, 1934.

⁴ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 1.

⁵ Там само. Арк. 1, 9.

ської клямки, стати урядовцем... значіння, аванс, становисько, пенсія, емеритура... Тодішні українці чи народовці обмежували свій патріотизм до літератури, боротьби з кацапами, до життя у сяєві австрійської лояльності, за котру нам ніхто нічого не давав, а навіть не обіцяв”⁶.

Австрійська влада без особливих застережень ставилась також до призначення в Галичині українців-правників на посади суддів, вбачаючи в цьому певну противагу польському засиллю в повітових адміністраціях⁷, а також спосіб здобути лояльність українських службовців. Юридична освіта давала також можливість вести самостійну адвокатську діяльність. Бути адвокатом ставало модно і престижно, хоч у першу чергу, тут був прагматичний розрахунок майбутніх правників на власну самореалізацію в житті. Адвокатура належала до числа “вільних професій”, адвокати не залежали від адміністративних органів, відносна самостійність судової влади давала шанс успішним правникам отримати суспільне становище і матеріальне забезпечення. Гідна оплата була важливим аспектом роботи адвоката, перебувала в переліку преференції правничої професії. Ось як про це писала тогочасна преса: “Молодий чоловік, що покінчив студії юридичні, поробив коштовні ригорози, тяжкий іспит адвокацький, що втратив сім літ на практику судову і адвокацку, має право надіятися такого добробиту, щоби міг себе і родину прилично удержати і свої діти вивести в люди”⁸. Зрештою, адвокати, на відміну від суддів чи нотаріусів, могли вільно займатися громадською і політичною діяльністю, бути у вирі суспільного життя.

Вибір Л. Бачинським місця навчання – Чернівецький університет, диктувався скромним матеріальним становищем студента та його сім’ї, близькістю розташування від родинного села, з якого він отримував підтримку. Під час навчання він увійшов до місцевого українського студентського товариства “Союз”, разом з іншими прихильниками радикальних ідей входив до “радикального кружка” і “старався розбудити життя”⁹. Університетські студії у місті вимагали чимало коштів, яких у родини не вистачало. Тож невдовзі Л. Бачинському довелося змінити характер навчання, і життя. За його словами “Задля браку коштів для удержання вступив я як юрист до канцелярії Дра Окуневського в Городенці і поза канцелярійним заняттям старався розбудити радикальний Рух у городенським і сусідніх повітах”¹⁰. Він влаштувався працювати канцеляристом до українського адвоката Т. Окуневського у м. Городенка, самотужки засвоював навчальний матеріал, періодично відвідуючи університет для здачі семестрових іспитів.

Такий ритм навчання був типовим для багатьох небагатих українських студентів-правників, але обумовлював уповільнення строків отримання університетського диплома. Стандартні чотири навчальні роки розтягувалися на довший час. У випадку з Л. Бачинським сам адвокат в автобіографії дату закінчення навчання не вказав. В одній із енциклопедичних довідок подається інформація про закінчення ним університету у 1896 р.¹¹, хоч документальних підтверджень цієї дати поки що не виявлено. Але для забезпечення успішного отримання адвокатського статусу після закінчення університетського навчання потрібно було ще здобути докторський ступінь, пройти однорічну безоплатну судову і шестирічну адвокатську практики, здати три адвокатські іспити (ригорози), зібрати кошти для відкриття власної канцелярії. Тож більшість українських правників починали самостійну адвокатську діяльність після досягнення ними тридцятилітнього віку. Не був винятком і Л. Бачинський, котрий теоретичні основи права засвоював разом із практичними навиками роботи у адвокатських канцеляріях досвідченіших колег. Власне, ступінь доктора права, як необхідної умови для реалізації адвокатського кар’єри, він здобув тільки у 1902 р.¹².

⁶ Чайковський А. Мої спомини про Івана Франка. *Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження* : у 3 т. / упорядкування Б. З. Якимовича за участю З. Т. Грень, О. В. Седяра ; редкол.: Б. З. Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. Т. 1. С. 184.

⁷ Тищик Б., Вівчаренко О. Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923 рр. Коломия, 1993. С. 19.

⁸ Рускі адвокати. *Діло*. 1903. Чис. 188–189 : Додаток.

⁹ ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 1–2.

¹⁰ Там само. Арк. 2.

¹¹ Бачинський М. С. Бачинський Левко Васильович. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=41358 (дата звернення: 11.08.2018).

¹² ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 2.

Канцелярська робота Л. Бачинського у тогочасного адвоката Т. Окуневського (він відкрив власну канцелярію у 1890 р.) поєднувалася із їх активною громадською діяльністю. На території Городенківського та суміжних повітів серед селянства ними пропагувалися ідеї радикального руху, засновувалися осередки створеної у Коломиї економічно-просвітницької організації “Народна спілка”, підтримувався просвітянський рух¹³. Молодий Л. Бачинський вів також політичну роботу, отримав уповноваження від Русько-Української радикальної партії бути “тимчасовим мужем довір’я на Городенщину”¹⁴.

Через свою громадсько-політичну діяльність молодий правник потрапив під увагу поліції. У 1895 р., у ході так званих “баденівських” виборів до Галицького крайового сейму, він за виступ під час віче в с. Щитівці сусіднього Заліщицького повіту був заарештований та ув’язнений Тернопільським окружним судом на 14 днів¹⁵. Пізніше Городенківський суд ще двічі арештовував Л. Бачинського за агітацію в селах Серафинці і Михальче¹⁶. Подібні арешти фактично закривали молодим українцям можливість після отримання диплома правника зробити кар’єру державного службовця, посісти місце судді чи нотаріуса. Тож для Л. Бачинського залишався єдиний шлях для реалізації правничого фаху – через адвокатуру.

Під тиском повітової адміністрації, старости Левицького, він був примушений покинути повіт. Спочатку опинився у Снятині, працював у канцелярії місцевого адвоката, але продовжував свою громадську діяльність. У травні 1900 р. взяв участь у заснуванні його колегою К. Трильовським першого осередку українського пожежно-спортивного товариства “Січ” у с. Завалля Снятинського повіту, а також займався передвиборчою агітацією на користь кандидатури К. Трильовського під час сеймових виборів¹⁷.

У 1901 р. Л. Бачинський переїхав до Калуша, де влаштувався помічником адвоката А. Коса. Сам А. Кос на той час був відомим українським громадським діячем, членом Української національно-демократичної партії, депутатом Державної ради – нижньої палати австрійського парламенту, активним членом товариства “Просвіта” та інших громадських організацій¹⁸. Він належав до категорії українських громадських діячів – організаторів повітів, і більшість його офіційних помічників теж залучалися до громадської роботи. Займався просвітництвом місцевого населення і Л. Бачинський, поборюючи на Калущині сильні впливи московілів. Складність цієї діяльності він відзначав у своїй автобіографії: “У Тужиліві, кацапським селі, мало що не побили мене підбурені кацапами селяне”¹⁹.

У квітні 1902 р. Л. Бачинський здобув докторський ступінь з права у Чернівецькому університеті²⁰ і це дало йому змогу розпочати офіційну адвокатську практику. У 1903 р., задля її продовження, він перебрався до Стрия. Коломийський дослідник історії української адвокатури М. Петрів у своїй праці зазначав, що у Стрию Л. Бачинський у 1903 р. заснував власну адвокатську справу²¹. Але на той час він ще не міг цього зробити, оскільки перебував у статусі апліканта – адвокатського здобувача, і не пройшов належного шестирічного стажування. Та й із обов’язковою однорічною судовою практикою виникли проблеми – стрийські чиновники окружного суду не хотіли давати дозвіл на її проходження через громадсько-політичну активність претендента. Тож Л. Бачинському довелося звертатися до міністерства юстиції у Відні і через подану ним апеляцію домогтися можливості пройти судове стажування²². Так напо-

¹³ Погребенник Ф. Левко Бачинський. С. 10.

¹⁴ Стефаник В. Повне зібрання творів : у 3 т. Т. 3. Листи. Київ : АН Української РСР, 1954. С. 52.

¹⁵ ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 2.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Левицький К. Українські політики Галичини. Тернопіль, 1996. С. 72–73.

¹⁹ ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 3.

²⁰ Дрібні вісті. *Діло*. 1902. Ч. 77. 17 квітня.

²¹ Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця XIX – першої половини XX ст. Кн. 1. С. 27.

²² ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 3.

легливість молодого правника у відстоюванні свого права на професійну самореалізацію примусила австрійських чиновників відступити.

Працюючи адвокатським помічником, Л. Бачинський продовжив громадсько-політичну роботу уже на Стрийщині, де брав “участь у всіх зборах, а при помочи молодших товаришів (Дра Гуркевича, Максим’яка, Миколи Левицького) скликавав часто радикальні віча”²³. Разом із колегами по адвокатському ремеслу М. Лагодинським, І. Макухом, К. Трильовським він розбудовував партійні осередки УРП на Станиславівщині. У 1908 р. його обрали головою партії, через два роки він став заступником новообраного голови М. Лагодинського²⁴.

Зростання авторитету Л. Бачинського у радикальному середовищі обумовило висунення його кандидатури на посольський (депутатський) мандат до австрійського парламенту. У березні 1907 р. на передвиборчих зборах у селах Станиславівського повіту він (вказувалася професійне становище – адвокатський здобувач) був затверджений кандидатом у депутати до австрійського парламенту від УРП²⁵. Сам округ для нього був малознайомий, але підтримка однопартійців, особливо І. Макуха, та енергійна агітаційна кампанія самого претендента (кілька десятків виборчих зборів, на які одночасно збиралися десятки тисяч українських селян), стали запорукою його виборчого успіху. Немаловажним фактором привернення симпатій виборця під час багатолюдних зібрань було професійне уміння діяча ясно і дохідливо доносити до численних аудиторій головні ідеї своєї виборчої програми.

Як депутат, Л. Бачинський проявив себе оборонцем національних прав українців, з твердою позицією та власною думкою щодо питань, які стосувалися умов життя співвітчизників. На відміну від досвідчених і поміркованих у своїх діях і словах колег-депутатів із українського клубу він відверто висловився перед австрійським прем’єром М. Беком з приводу владних зловживань галицького намісника А. Потоцького, на що останній змушений був мовчки вислухати сміливі слова посла²⁶. Не терпів Л. Бачинський відвертих антиукраїнських проявів і від інших посадовців. Під час одного із парламентських засідань він імпульсивно відреагував на небажання голови парламентської палати зачитати звернення українських послів з приводу чергової польської провокації, кинувши у його сторону дерев’яним пультом (указкою)²⁷. Усвідомлюючи специфіку парламентських реалій, Л. Бачинський не рвався за будь-яку ціну на парламентську трибуну, щоб згодом його виступ потрапив у стенографічний звіт чи газетний репортаж, а як правозахисник “більше працював, вносячи численні інтерпеляції (депутатські звернення, запити. – Авт.) у справах надуживань властей, а особливо жандармів. Можу сказати, що коли австрійські жандарми перестали знущатися над нашим селянством, коли викорінено у них побивання селян, то в тім є і часть моєї праці”²⁸.

Через депутатську діяльність вкотре затягнулося завершення адвокатського стажування, та все ж у 1910 р. Л. Бачинський склав адвокатську присягу і отримав право відкрити власну канцелярію. Місцем своєї професійної діяльності він обрав м. Станиславів, на той час – адміністративний центр Станиславівського повіту, де також знаходився Станиславівський окружний суд. У місті на той момент працювали три українські адвокати – брати В. Мандичевський та І. Мандичевський, і Й. Партицький, з якими у нього склалися ділові і приятні стосунки. Місцем своєї канцелярії Л. Бачинський обрав одне із приміщень новозбудованого українського Народного дому по вул. Голуховського 20, (нині вул. Чорновола, 22), і там вів свої адвокатські справи упродовж двох десятків років до кінця життя.

Канцелярія Л. Бачинського спеціалізувалася на захисті клієнтів у кримінальних справах. Часто адвокат виступав перед присяжними і його слова та аргументи схиляли їхню думку на користь клієнта, котрого захищав адвокат. За визнанням сучасника, Л. Бачинський був

²³ ЦДІАУ у Львові. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 3.

²⁴ Головний Заряд Української Радикальної Партії. *Громадський голос*. 1910. 23 грудня. Ч. 51. С. 2 ; Уступлене дотеперішнього голови. *Громадський голос*. 1910. 23 грудня. Ч. 51. С. 2.

²⁵ Przed wyborami do parlamentu. *Kurjer Stanislawowski*. 1907. 31 marca.

²⁶ Левицький К. Українські політики Галичини. С. 87.

²⁷ Там само.

²⁸ ЦДІАУ у Львові. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 5.

“знаменитий оборонець в карних справах, головно перед судом присяглих, коли його промови стягали маси публіки”²⁹. Як адвокат він брав участь у так званих політичних процесах, в обороні українців, котрих австрійська, згодом, польська влада, звинувачувала у політичних злочинах (діях, спрямованих на підрив державного ладу і законів), навіть, якщо це була громадська діяльність в українських товариствах чи критика на адресу політики владних посадовців. При цьому, за усталеною в середовищі українських правозахисників традицією, робив це на безоплатній основі³⁰.

Характерний опис професійних прийомів правозахисника залишив його помічник і майбутній компаньйон, станіславівський адвокат А. Перегінець. У своєму спогаді він виразно описав художність і психологічність ораторського хисту Л. Бачинського у побудові виступів на карних процесах у судах: “Був це з Божої ласки народний трибун, вийнятковий промовець з досвідом около 15-годинної обструкційної промови у віденському парламенті (1913 р.) (помилка А. Перегінця, промова тривала 13 год 08 хв. – *Авт.*) та залишками зруйнованих голосових струн у висліді. Хоч слухача немило, а то й прикро вражали в перших хвиликах звуки таких надірваних голосових струн, та це не тривало довго. По кількох хвиликах цієї надірваності слухач не відчував. Вийняткова образова асоціація думок брала в полон аудиторію, а чим далі, то тонка психологічна, малюноква спіраля вела послідовно до вершка чуттєвого напруження. Коли ж кульмінаційний пункт був вже наявно досягнутий, тоді добрий дотеп, приказка, порівняння відповідно до потреби з місця “розв’язували” згущену психічну атмосферу, а слухачі були вже раді з такого відпруження і в полоні думок промовця, лава присяглих думала і відчувала так, як оборонець. Не менш оригінальним був теж покійний у підході до теми. Вихідною точкою його міркувань і малюноквої спіралі бувала звичайно якась незамітна дрібниця, момент, аспект – звідсіля розвивалися всі його висновки і ствердження, як хвилі довкола точки, де камінь зрушив спокійну воду, при чому учасники попередніх підходів, мотивацій, оцінок в ефекті знаходили себе наче поза скобками даної справи і її проблематики. Була це майстерна тактика у підході і виконанню, вирахована й ефективна саме в даний момент, хоч інколи або не завжди по суті правильна”³¹.

Колеги високо оцінювали професійний рівень та етику адвоката Л. Бачинського. За відгуком відомого львівського правника М. Волошина, він “як зразковий репрезентант української палестри (адвокатури. – *Авт.*) в кожній своїй адвокатській чинитьбі звертав свою увагу на високий ступінь адвокатського звання, зберігаючи завжди гідність і обов’язки стану. Тож не дивно, що клієнтеля усіх шарів суспільства, та перш усього селянство горнулося до його канцелярії, і надходило там все у кожному питанні щире, охотне і розумне відповідь, пораду і поміч”³².

Професійну діяльність Л. Бачинський продовжував поєднувати із громадсько-політичною і як наслідок, під час наступних виборів до австрійського парламенту у 1911 р. його вдруге обрали парламентським депутатом. Серед помітних вчинків його другого депутатського терміну – згаданий вище виступ з парламентської трибуни у червні 1912 р. Він став складовою частиною обструкції українськими депутатами роботи австрійського парламенту задля вимог вирішення імперським урядом питань про відкриття в Галичині українського університету та запровадження загального виборчого права до Галицького сейму. Тиск на владу українські депутати влаштували шляхом виголошення тривалих промов у парламентських комісіях, чим зривали ухвалення планових рішень. У бюджетній комісії до обструкції долучилися послі М. Василько, К. Левицький, Т. Окуневський, котрі виступали, змінюючи один одного. Натомість, до військової комісії, де обговорювалося питання затвердження військового бюджету,

²⁹ Фединський Ю. Д-р Юлій Олесницький серед українських правників Станіславава. *Альманах Станіславівської землі*. Т. 1. С. 624.

³⁰ ЦДІАУ у Львові. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 6.

³¹ Перегінець А. Станіславівські суди і судді та адвокати-українці. *Альманах Станіславівської землі*. Т. 1. С. 621.

³² Волошин М. Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. *Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів*. Львів : Видавництво САУ, 1934. С. 87.

входив тільки Л. Бачинський. Його виступ тривав звечора 13 червня упродовж ночі і ранку 14 червня, і був одним із найдовших в історії австрійського парламентаризму³³. Сам він так оцінив свій вчинок: “Багато здоровля коштувала мені промова в військовій комісії під час дебатів над новим військовим законом, коли я говорив через цілу ніч (13 годин і 8 хвиль) без перерви. Ця промова примусила правительство видати письмо з приреченням заснування укр. університету”³⁴.

Під час Першої світової війни Л. Бачинський як керівник УРП входив до складу представницьких політичних органів українців – Головної української ради, Загальної української ради, був у числі заступників їх голів. Окрім політичних функцій він також займався питаннями захисту прав українських цивільних біженців на території Австрії, надавав правову допомогу невинно ув’язненим в австрійських таборах співвітчизникам³⁵. У 1915 р., після вигнання російських військ зі Станиславова, він повернувся додому, очолив повітовий комітет і як представник Загальної української ради займався наданням допомоги постраждалим під час війни мешканцям Станиславщини.

Політик Л. Бачинський посів вагоме місце у державотворчих процесах ЗУНР. Він був учасником творення у Львові 18–19 жовтня 1918 р. Української Національної Ради (УНРади), підтримав проголошення нею 19 жовтня 1918 р. на західноукраїнських землях Української держави, увійшов до складу віденської делегації УНРади, очолюваної Є. Петрушевичем, котрій доручалося домогтися від австрійського уряду визнання цієї держави³⁶. Після Листопадового зриву 1918 р. його кандидатуру затвердили на посаду державного повітового комісара Станиславівського повіту, на якій перебував упродовж двох місяців. Як член УНРади, на початку січня він був обраний до складу її колегіального органу управління – Виділу УНРади, став заступником голови Є. Петрушевича. Саме Л. Бачинському належить авторство ухваленого західноукраїнським парламентом Закону про Злуку ЗУНР і УНР, він очолив делегацію ЗУНР під час ухвалення Акту злуки ЗУНР і УНР 22 січня 1919 р. у Кисві. Як голова земельної комісії УНРади він відстояв основні принципи ухваленого 14 квітня 1919 р. земельного закону ЗУНР. На з’їзді УРП у березні 1919 р. його в чергове обрали головою партії. Після поразки ЗУНР і окупації українських галицьких земель польськими військами Л. Бачинський був ув’язнений і кілька місяців утримувався у польському концтаборі.

Повернувшись до Станиславова, він продовжив свою професійну діяльність. У 1920–1921 рр. він взяв участь в організації правового захисту учасників Гуцульського повстання у Косівському повіті, разом з іншими українськими адвокатами надаючи допомогу ув’язненим гуцулам. Результатом діяльності правозахисників стало звільнення більшості арештованих та винесення невеликих карних вироків її організаторам³⁷. Канцелярія Л. Бачинського була також місцем проходження практики здобувачів адвокатського стану, котрі воювали за українську справу у складі Української Галицької Армії.

Усвідомлюючи важливість професійної солідарності українських адвокатів Л. Бачинський активно долучився до створення у Львові фахової організації українських правників – Союзу українських адвокатів (СУА). Він брав участь в установчих зборах цієї організації у травні 1923 р. у Львові, був обраний до складу керівного комітету – виділу СУА. Відзначаючи роль Л. Бачинського в роботі створеного товариства, М. Волошин писав: “... сильними і влучними аргументами доказував маловірам потребу та konieczність піддержати і розбудувати отсю

³³ Українська обструкція в парламенті. Обструкційна бесіда тов. Бачинського. *Громадський голос*. 1912. Ч. 22. 19 червня.

³⁴ ЦДІАУ у Львові. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 2177. Арк. 5.

³⁵ Там само.

³⁶ Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Уряди. Постаті / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича; гол. ред. Ярослав Ісаєвич; упоряд.: М. Литвин, І. Патер, І. Соляр. Львів, 2009. С. 4; Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Документи і матеріали: у 5 т. Т. 1. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. С. 197.

³⁷ Гуцули у Визвольній боротьбі: Спогади січового стрільця Михайла Горбового. Вінниця; Київ, 2009. URL: <http://nemaloknig.info/read-101417/?page=60#booktxt> (дата звернення: 16.04.2016).

організацію. І хоч у віддалі від Львова, не обмежувався до звичайного членства, але чинно і видатно жертвував свою працю у Відділі СУА на становищі віце-президента Союзу Українських Адвокатів ... сповняючи всі обов'язки з тим получені з великою дозою власної ініціативи”³⁸. Із утворенням місцевих представництв союзу Л. Бачинський упродовж 1926–1930 рр. очолював Станіславівську делегатуру СУА, яка, за оцінкою керівництва союзу, “стояла на першому місці всіх Делегатур під організаційним оглядом”³⁹.

Продовжував Л. Бачинський і свою громадсько-політичну діяльність, був у числі керівників місцевих громадських товариств і організацій, відновив діяльність УРП, у 1926 р. очолив об'єднану із волинськими соціалістами-революціонерами Українську соціалістично-радикальну партію.

У 1928 р. Л. Бачинський, незважаючи на численні виборчі порушення польської адміністрації, був обраний послом до польського сейму, очолив парламентський клуб послів від партії. Під час відкриття роботи сейму у березні 1928 р. він разом із своїми послами-однопартійцями зустрів очільника польської держави Ю. Пілсудського вигуками: “Геть з виборчими настановами і шахрайствами”, “Випустити політичних в'язнів”. Такий демарш українця викликав застосування поліцією сили проти нього, Л. Бачинський та його заступник С. Жук були заарештовані, а сама подія потрапила на шпальти не тільки українських, але й багатьох європейських газет⁴⁰. Адвокат вів тривалу судову боротьбу з місцевою польською владою, як правник викриваючи виборчі шахрайства, але у польській державі виграти судовий процес проти влади було практично неможливо⁴¹.

Напружена праця діяча підірвала його здоров'я і після тривалої хвороби він помер 11 квітня 1930 р. під час лікування у санаторії м. Грімменштайн в Австрії. Похорони Л. Бачинського перетворилися на кількадесяттисячну траурну маніфестацію, на яку зібралися представники з усієї Галичини. Як зазначав учасник події “Величаві похорони з участю непроглядних тисячних мас українського селянства з найдальших сторін Покуття і Гуцульщини, численних делегацій, а між ними Президії Союзу Українських Адвокатів і Львівської Палати Адвокатів, що поступали за домовиною, везеною сивими, круторогими волами, – та сердечні слова прощання над могилою Покійного – були могутнім доказом вартости Того, котрого адвокатура і цілий народ наш втратив”⁴². Відгукуючись на смерть товариша адвокат Л. Ганкевич у часописі українських правників “Життя і право” писав: “Далеко ще від мети, на шляху боротьби впав один з лицарів права, громадянин-адвокат, оборонець широких селянських верств... Лев Бачинський це не тільки оборонець покривдженої одиниці, але це сильний і неустрашимий оборонець прав українських суспільних верств, оборонець прав української нації”⁴³.

Л. Бачинський належав до кола тих західноукраїнських діячів, котрі на початку ХХ століття вийшли за рамки професійної чи громадсько-політичної роботи, перетворилися на лідерів пригнобленої і покривдженої нації. Обраний в юнацькі роки правничий фах дав можливість реалізувати себе у житті, спонукав до справи служіння власному народу. Адвокат Л. Бачинський залишив помітний слід в українській історії, історії вітчизняної адвокатури. Він власним прикладом демонстрував сучасникам потребу долучатися до боротьби за національну справу.

³⁸ Волошин М. Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. С. 98.

³⁹ Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів. Львів : Видавництво САУ, 1934. С. 58.

⁴⁰ Свідчення повітових староств про діяльність Української Соціал-Радикальної партії під час виборів в польський парламент. ДАІФО (Держ. архів Івано-Франківської обл.). Ф. 2 : Станіславське воєводське управління, м. Станіславів. Оп. 1. Спр. 579 Арк. 15–16, 21.

⁴¹ Справа по розгляді протесту Бачинського Лева проти фальсифікацій виборів в польський сейм у 53 виборчому окрузі м. Станіславова. ДАІФО, ф. 230 Станіславський окружний суд, м. Станіслав. Оп. 2. Спр. 1467. 25 арк.

⁴² Волошин М. Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. С. 98.

⁴³ Ганкевич Л. Д-р Лев Бачинський. *Життя і право*. 1930. Ч. 2. С. 25

ADVOCATE LEV BACHYNSKYI: BIOGRAPHICAL SKETCH

Stepan KOBUTA, Hanna PASKA
 State Higher Educational Institution
 “Vasyl’ Stefanyk Precarpathian National University”,
 Department of History of Ukraine and methods of teaching history,
 Shevchenko St., 57, 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Summary

Lev Bachynskyi was a representative of prominent Ukrainian civil and political activists of the Eastern Galychyna in the first decades of the XX'th century, he belonged to this circle due to his political activity and participation in the state-building processes of the West Ukrainian People's Republic period (ZUNR). Unfortunately his professional activity, his work as an advocate was usually excluded from the scientific researches on his personality, or mentioned in a moderate mode, therefore a little attention was given to the profession he consciously chose and devoted his life to, and which was a main source of his income and everyday concerns for nearly three decades. This study is aimed at researching the professional side of life of one of the most prominent Ukrainian advocates of the Eastern Galychyna at the beginning of the XX'th century.

L. Bachynskyi was born in a family of a teacher, he attended a grammar school on Kolomyia, and then studied at the law faculty of the Chernivtsi University. His choice of profession mirrored the tendency of the Ukrainian youth choice of that period. Being a lawyer, barrister or advocate allowed people to fulfill their professional strivings, and at the same time it gave them a possibility to actively participate in civil and political activities, become one of the leaders of social life of the Ukrainian society on a local level (be it a district, a town or a city).

In the beginning L. Bachynskyi practiced his theoretical knowledge working for famous Ukrainian advocates T. Okunevskyi and A. Kosa. In 1902 he received his doctor of law degree, during 1903–1910 he was completing an obligatory legal practice and after that he opened his own legal practice in Stanislaviv, where he worked as an advocate for nearly 2 decades. He earned his recognition as a lawyer both among his colleagues and clients, often he acted on behalf of Ukrainian peasants, he actively defended Ukrainian activists, who were subjected to legal prosecution by Austrian and, later, Polish authorities for their political actions, he was repeatedly imprisoned himself.

L. Bachynskyi was an active civil and political activist, he was a member of the Ukrainian radical party and he was chosen its head several times. In 1907–1918 he was a deputy of the Austrian parliament, in times of the West Ukrainian People's Republic he was a member of the Ukrainian national council and one of its leaders, he authored the law about unification with the Ukrainian People's Republic and the agrarian law of the West Ukrainian People's Republic, he was among the participants of signing of the unification act between the Ukrainian People's Republic and the West Ukrainian People's Republic in Kyiv. In 1928–1930 he was a deputy of the Polish Seim (Polish parliament), where he fought for national interests of Ukrainian people in the Polish state.

L. Bachynskyi was among the co-founders and leaders of the Ukrainian Advocates Union, he was the head of its Stanislaviv branch, and therefore he actively contributed to the professional studies of the younger generation of Ukrainian lawyers. All the biographical data provided by this scientific study complement the knowledge about the professional life of L. Bachynskyi as an advocate.

Keywords: *advocacy, L. Bachynskyi, civil and political activist, ZUNR (West Ukrainian People's Republic), parliamentary deputy, lawyer, Ukrainian Radical Party.*

REFERENCES

- Almanakh Stanyslavivskoi zemli. *Zbirnyk materialiv do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchyny* / red. B. Kravtsiva. Niu-York ; Toronto ; Miunkhen, 1975. (in Ukrainian).
- Andrukhiv I., Arsenych P. *Ukrainski pravnyky u natsionalnomu vidrodzhenni Halychyny: 1848–1939 rr.* Ivano-Frankivsk, 1996. (in Ukrainian).
- Avtobiohrafiiia chlena, vitse-prezydenta halytskoho ukrainskoi natsionalnoi rady Bachynskoho Leva / Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi (TsDIAU u Lvovi). F. 309 Naukove tovarystvo im. Shevchenka m. Lviv. Op. 1. Spr. 2177. 9 ark.
- Bachynskyi M. S. *Bachynskyi Levko Vasylovych Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=41358.
- Chaikovskiy A. *Moi spomyny pro Ivana Franka. Andrii Chaikovskiy. Spohady. Lysty. Doslidzhennia* : u 3 t. / uporiadkuvannia B. Z. Iakymovycha za uchastiu Z. T. Hren, O. V. Sedliara ; redkol.: B. Z. Iakymovych (holova) ta in. Lviv, 2002. T. 1. S. 181–185. (in Ukrainian).

- D-r Lev Bachynskiy. *Istorychni postati Halychyny XIX–XX st.* Niu-York ; Paryzh ; Sidnei ; Toronto, 1961. S. 208–213.
- Dribni visti. *Dilo.* 1902. Ch.77. 17 kvitnia.
- Fedynskiy Yu. D-r Yulii Olesnytskyi sered ukrainskykh pravnykiv Stanyslavova. *Zbirnyk materialiv do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchyny* / red. B. Kravtsiva. Niu-York ; Toronto ; Miunkhen, 1975. T. 1. S. 623–630. (in Ukrainian).
- Hankevych L. D-r Lev Bachynskiy. *Zhyttia i pravo.* 1930. Ch. 2. S. 25–27.
- Hlovatskyi I. Ukrainski advokaty Skhidnoi Halychyny u svitli arkhivnykh dzherel i nekrolohiv 1800–1943 rr. Vydannia druhe, dopovnene. Lviv : Liha-Pres, 2014. (in Ukrainian).
- Holovnyi Zariad Ukrainskoi Radykalnoi Partii. *Hromadskyi holos.* 1910. 23 hrudnia. Ch. 51.
- Horodenshchyna. Istoryko-memuarnyi zbirnyk / red. M. H. Marunchak. Niu-York ; Toronto ; Vinnipeh, 1978. (in Ukrainian).
- Hutsuly u Vyzvolnii borotbi. Spohady sichovoho striltsia Mykhaila Horbovoho. Vinnytsia ; Kyiv, 2009. URL: <http://nemaloknig.info/read-101417/?page=60#booktxt>.
- Levytskyi K. Ukrainski polityky Halychyny. Ternopil, 1996. S. 72–73. (in Ukrainian).
- Paska H. Lev Bachynskiy: tvorets ukrainskoi sobornosti. Ivano-Frankivsk : Foliant, 2018.
- Petriv M. I. Ukrainski advokaty: derzhavni, hromadski, politychni ta kulturno-osvitni diiachy kintsia XIX – pershoi polovyny XX st. Kn. 1. Kyiv : IUSTYNIAN, 2014. (in Ukrainian).
- Pohrebennyk F. Levko Bachynskiy. Kolomyia : Vik, 1994. (in Ukrainian).
- Przed wyborami do parlamentu. *Kurjer Stanislawowski.* 1907. 31 marca.
- Ruski advokaty. *Dilo.* 1903. Chys. 188–189 : Dodatok.
- Perehinets A. Stanyslavivski sudy i suddi ta advokaty-ukraintsi. *Zbirnyk materialiv do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchyny* / red. B. Kravtsiva. Niu-York ; Toronto ; Miunkhen, 1975. T. 1. S. 614–622.
- Shkrabiuk P. V. Bachynskiy Lev Vasylovych. *Entsyklopediia istorii Ukrainy.* T. 1 : A-V / redkol.: V. A. Smolii (holova) ta in. Kyiv : Naukova dumka, 2003. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Bachynskij_L. (in Ukrainian).
- Sprava po rozghliadu protestu Bachynskoho Leva proty falsyfikatsii vyboriv v polskyi seim u 53 vyborchomu okruzi m. Stanislavova. *Derzhavnyi arkhiv Ivano-Frankivskoi oblasti (DAIFO).* F. 230 Stanislavskiy okruzhnyi sud, m. Stanislav. Op. 2. Spr. 1467. 25 ark.
- Stefanyk V. Povne zibrannia tvoriv : u 3 t. T. 3. Lysty. Kyiv : AN Ukrainskoi RSR, 1954. (in Ukrainian).
- Svidchennia povitovykh starostv pro diialnist Ukrainskoi Sotsial-Radykalnoi partii pid chas vyboriv v polskyi parlament. *DAIFO.* F. 2 Stanislavske voievodske upravlinnia, m. Stanislav. Op. 1. Spr. 579. 102 ark.
- Tyshchik B., Vivcharenko O. Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923 rr. Kolomyia, 1993 (in Ukrainian).
- Ukrainska obstruktsiia v parlamenti. Obstruktsiina besida tov. Bachynskoho. *Hromadskyi holos.* 1912. Ch. 22. 19 chervnia.
- Ustuplenia doteperishnoho holovy. *Hromadskyi holos.* 1910. 23 hrudnia. Ch. 51. S. 2.
- Voloshyn M. Tym, shcho vidiishly vid nas u borotbi za pravo. *Yuvyleinyi almanakh Soiuzu Ukrainskykh Advokativ.* Lviv : Vydavnytstvo SAU, 1934. S. 74–108. (in Ukrainian).
- Yuvyleinyi almanakh Soiuzu Ukrainskykh Advokativ. Lviv : Vydavnytstvo SAU, 1934 (in Ukrainian).
- Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika. 1918–1923 : Dokumenty i materialy : u 5 t. T. 1. Ivano-Frankivsk : Lileia-NV, 2001. (in Ukrainian).
- Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Uriady. Postati / Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha ; hol. red. Yaroslav Isaievych ; uporiad. : M. Lytvyn, I. Pater, I Soliar. Lviv, 2009. (in Ukrainian).
- Zhyttia i diialnist t. Lva Bachynskoho. *Hromadskyi holos.* 1930. 19 kvitnia.